העלילה והקונפליקט: מה רוצה הדמות ומה עומד בדרכה?

כיתה ה' | שיעור 2 מתוך 7 | רצף: קוראים סיפור לעומק: דמות, נקודת תצפית ולשון ציורית · ספרות · 45 דקות

⬅ לפני

בשיעור הקודם קראנו את "החדר שלי", כתבנו רשמים מנומקים ושאלות פתוחות, ובחרנו שאלה אחת שהכיתה רוצה לברר.

אחרי ➡

בשיעור הבא נאפיין את שירה על פי מעשיה, דבריה ומחשבותיה. ההבנה של נקודת המפנה מן השיעור הזה תאפשר לראות איך הדמות משתנה מתחילת הסיפור לסופו.

🎯 מטרה

התלמידים יזהו את הקונפליקט של הדמות המרכזית ויסבירו את רצף האירועים בעלילה כשרשרת של סיבה ותוצאה המובילה לנקודת המפנה.

1. התלמידים ינסחו את הקונפליקט של שירה במשפט "שירה רוצה ___, אבל ___", ובו רצון ומכשול שנתמכים בטקסט.
2. התלמידים יסדרו שישה אירועים מן הסיפור לפי סדר הזמנים (לפחות 5 מתוך 6 נכון) ויקשרו לפחות שלושה זוגות אירועים במילות סיבה ותוצאה (כי, לכן, בגלל ש).
3. התלמידים יזהו את נקודת המפנה בעלילה ויכתבו משפט אחד שמסביר מה השתנה בעקבותיה.

מיומנות: הבנת העלילה כרצף סיבתי וזיהוי קונפליקט ונקודת מפנה · **כלי:** שרשרת סיבה–תוצאה על קו העלילה · **פרקטיקה:** הוראה מפורשת, מיון רצועות אירועים במליאה, עבודה בזוגות

📌 עיגון

"הבנת הקשרים בין אירועים שונים בעלילה - רצף זמנים וסיבתיות - וזיהוי נקודות מפנה בעלילה"

תוכנית הלימודים בחינוך לשוני – עברית (יסודי), פרק ד': הישגים נדרשים · הישג נדרש 6: קריאה של יצירות ספרות מתקופות שונות ומסוגות שונות; התייחסות פרשנית להיבטיהן הרגשיים, הערכיים, האסתטיים והחברתיים-תרבותיים · ציון דרך עד סוף כיתה ו'

🧺 חומרים

- הסיפור "החדר שלי"
- שמונה רצועות אירועים מוגדלות למליאה ומגנטים
- דף העבודה

🔤 מושגים

עלילה · קונפליקט · רצון · מכשול · נקודת מפנה · סיבה · תוצאה · מילות קישור

⏱️ מהלך השיעור

פתיחה **6 דק'**	שליפה: "בשיעור הקודם בחרנו שאלה פתוחה. מי זוכר מה היא?" המורה כותבת אותה בפינת הלוח. אחר כך היא אומרת: "בכל סיפור טוב מישהו רוצה משהו, ומשהו מפריע לו." ומביאה דוגמה מן החיים: "אני רוצה לצאת לשחק בחוץ, אבל יורד גשם." היא מבקשת משני תלמידים דוגמה משלהם, ומציגה את המטרה: "היום נגלה מה שירה רוצה, מה עומד בדרכה, ואיך אירוע אחד בסיפור מוביל לאירוע הבא." **תשובות צפויות:** "השאלה שבחרנו: למה סבא לא סיפר לשירה שהוא עצוב?"; "אני רוצה טלפון, אבל ההורים אומרים שאני עוד קטן"; "אני רוצה להיות בנבחרת, אבל יש רק חמישה מקומות".
הדגמה – אני **8 דק'**	המורה כותבת על הלוח: קונפליקט = רצון + מכשול, ואת התבנית "שירה רוצה ___, אבל ___". היא חושבת בקול וממלאת אותה. אחר כך היא מסבירה מהי סיבתיות: כותבת שני אירועים – "סבא צריך חדר משלו" ו"שירה עוברת לחדר של איתי" – ומחברת ביניהם בחץ ובמילה "לכן". היא מראה את המבחן: אם אפשר לחבר בין שני אירועים ב"לכן" או ב"כי", זה קשר של סיבה ותוצאה; אם רק "ואחר כך" מתאים – זה רק רצף של זמן. *"אני שואלת את עצמי: מה שירה הכי רוצה בתחילת הסיפור? היא צועקת "לזמן מה?!" ומתלוננת על הגרביים של איתי – היא רוצה שהחדר יישאר שלה. מה עומד בדרכה? אמא כבר החליטה, וסבא באמת צריך מקום. אז: "שירה רוצה שהחדר יישאר שלה, אבל סבא צריך חדר משלו והכול כבר הוחלט." עכשיו אני בודקת את האירועים: "סבא צריך חדר, לכן שירה עוברת" – כן, זו סיבה ותוצאה."* **תשובות צפויות:** תלמידים מאשרים את הקונפליקט בעזרת הצעקה "לזמן מה?!". יש שיציעו "שירה רוצה שסבא לא יבוא"; המורה שואלת: "האם בטקסט היא כועסת על סבא או על המעבר מן החדר? הראו לי." ומובילה ל"שירה רוצה שהחדר יישאר שלה".
תרגול משותף – אנחנו **9 דק'**	המורה מדביקה על הלוח, בסדר מעורבב, שמונה רצועות אירועים: אמא מודיעה שסבא עובר לגור אצלם; שירה צועקת "לזמן מה?"; סבא מגיע עם קרטון של עציצים; שירה אומרת "בחדר שלי יש מקום רק לספרים"; שירה עונה "בסדר" ומגבירה את המוזיקה; שירה מגיעה מוקדם ושומעת את סבא מדבר אל התמונה; שירה מבקשת מסבא ללמד אותה לטפל בעציצים; שירה וסבא משקים יחד את העציצים. תלמידים ניגשים בתורם ומסדרים את הרצועות. בין כל שתי רצועות המורה שואלת: "'ואחר כך' או 'לכן'?" וכותבת את המילה על החץ. **תשובות צפויות:** "שירה צועקת כי אמא הודיעה – זה 'לכן'"; "סבא מגיע עם הקרטון, ושירה אומרת שאין מקום – גם 'לכן', כי היא רואה שהעציצים תופסים את החדר". טעות צפויה: "המורה הייתה חולה, לכן שירה הבינה שסבא מתגעגע". המורה: "המחלה של המורה גרמה ששירה הגיעה מוקדם. מה גרם להבנה? – מה ששמעה מסבא."

תרגול מודרך – אתם בזוגות 9 דק'	המורה מציגה את המושג נקודת מפנה: "הרגע שבו הכיוון של הסיפור משתנה, ומשהו בדמות כבר לא אותו דבר." בזוגות (תלמיד חזק יותר עם תלמיד שזקוק לתמיכה) התלמידים מחפשים את נקודת המפנה, מסמנים אותה בטקסט וכותבים על דף משותף: "לפני נקודת המפנה שירה ___; אחריה שירה ___, כי ___." כל זוג משווה את התשובה עם הזוג שלידו, והמורה מבקשת מזוג אחד להציג. **תשובות צפויות:** "נקודת המפנה היא כששירה שומעת את סבא מדבר אל התמונה של סבתא. לפני היא התעלמה ממנו, ואחרי היא מתיישבת לידו, כי הבינה שהוא מתגעגע ושגם הוא איבד בית". טעות צפויה: "נקודת המפנה היא כשסבא מגיע". המורה: "זה האירוע שפותח את הקונפליקט. נקודת מפנה היא הרגע שבו הכיוון משתנה – מתי שירה מפסיקה להתרחק?"
עבודה עצמית – דף העבודה 9 דק'	התלמידים עובדים על משימות 1–4; מי שמסיים ממשיך למשימה 5 (⭐⭐⭐). המורה עוברת בין התלמידים ובודקת במיוחד את משימה 4: האם התלמיד בוחר "לכן" או "כי" לפי הכיוון הנכון של הסיבה והתוצאה.
סיכום ובדיקת הבנה 4 דק'	שני תלמידים משלימים בעל פה: "קונפליקט הוא...", "נקודת מפנה היא...". המורה מקשרת לשאלה שבפינת הלוח: "האם אנחנו כבר קרובים יותר לתשובה?" ואחר כך כרטיס יציאה. **תשובות צפויות:** "קונפליקט הוא כשהדמות רוצה משהו ומשהו מפריע לה"; "נקודת מפנה זה הרגע שהכול מתחיל להשתנות"; "עכשיו אנחנו יודעים שסבא הסתיר את העצב כי הוא דיבר רק אל התמונה".

🤲 תמיכה

- רצועות האירועים ניתנות גם כגזירים אישיים, כדי לסדר אותם על השולחן לפני הכתיבה.
- כרטיס עזר עם מילות הקישור ועם המבחן '"לכן' או 'ואחר כך'?" ודוגמה פתורה.

🚀 אתגר

- לזהות קונפליקט נוסף בסיפור – הקונפליקט של סבא – ולנסח אותו באותה תבנית.
- לכתוב מה היה קורה לעלילה אילו המורה למתמטיקה לא הייתה חולה, ולהסביר מה זה מלמד על תפקידו של המקרה בסיפור.

✅ כרטיס יציאה והערכה

כרטיס יציאה: כתבו את הקונפליקט של שירה בתבנית "שירה רוצה ___, אבל ___", וכתבו מהי נקודת המפנה בסיפור. – **הצלחה:** הרצון (שהחדר יישאר שלה / לא לוותר על החדר) והמכשול (סבא צריך חדר, ההחלטה של אמא) נכונים; נקודת המפנה היא הרגע שבו שירה שומעת את סבא מדבר אל התמונה ומבינה את הגעגועים שלו.

מה בודקים: נבדקים כרטיס היציאה ומשימות 1, 2 ו־4: ניסוח קונפליקט הכולל רצון ומכשול, סידור נכון של האירועים, שימוש נכון במילות סיבה ותוצאה וזיהוי נקודת המפנה. תלמיד שמבלבל בין רצף זמנים לסיבתיות יקבל בשיעור הבא שני זוגות אירועים נוספים לתרגול.

מה שירה רוצה, ומה עומד בדרכה?

כיתה ה' · שיעור 2 ברצף · דף עבודה לתלמיד

שם: ..... תאריך: .....

שלום! היום נבין איך הסיפור "החדר שלי" בנוי: מה הדאות רוצה, מה מפריע לה, ואיך אירוע אחד מוביל לאירוע הבא.

דוגמה: סבא צריך חדר משלו, לכן שירה עוברת לחדר של איתי.

1 מספרו את האירועים לפי הסדר בסיפור (1-6). ★

- ☐ שירה שומעת את סבא מדבר אל התמונה של סבתא.
- ☐ סבא מגיע עם קרטון מלא עציצים.
- ☐ שירה וסבא משקים יחד את העציצים.
- ☐ אמא מודיעה ששירה תעבור לחדר של איתי.
- ☐ שירה מגבירה את המוציקה באוזניות.
- ☐ שירה מבקשת מסבא ללמד אותה לטפל בעציצים.

2 השלימו את הקונפליקט של שירה. ★★

1. שירה רוצה _____, אבל _____.

3 השתמשו במילים האלה במשימה הבאה. ★★

לכן | כי | בגלל ש

4 השלימו בכל משפט מילת סיבה או מילת תוצאה. ★★

1. המורה למתמטיקה הייתה חולה, ____ שירה הגיעה הביתה מוקדם.
2. שירה לא נרדמה בלילה הראשון, ____ איתי נשם בקול והרוח דפקה בתריס.
3. שירה הגבירה את המוציקה ____ לא רצתה לשמוע את סבא מנגן.
4. שירה שמעה את סבא מדבר אל התמונה, ____ הבינה כמה הוא מתגעגע.

5 כתבו מהי נקודת המפנה בסיפור, ומה השתנה בעקבותיה. ★★★

_____

_____

_____

בדיקה עצמית

- ☐ אני יכול/ה לנסח קונפליקט: מה הדאות רוצה ומה עומד בדרכה.
- ☐ אני יכול/ה לסדר אירועים ולחבר ביניהם במילים "כי" ו"לכן".
- ☐ אני יכול/ה למצוא את נקודת המפנה ולהסביר מה השתנה.